Miskovics Anna

Ama gödör (amiből kimászott)

– Azt kívánom, bár szeretnéd magadat. Bár tudnád, hogy mi a jó neked, hogy én vagyok a legjobb dolog, ami történhetett veled. Bár engednéd, hogy szeresselek. Bár tudnál szeretni. Bár tudnád, mi az a szeretet. Bár meg akarnád tudni.

***

Kellő alapozással érkezett, csak vitte a lába, és ide vezette. Ledobta magát az egyik székre a pultnál, majd a fejét forgatva tekintgetett körbe. Pár idegen mellé csapódott, hogy kikérjék az italukat.

– Maga pont úgy néz ki, mint a… tudja… na, mondja már… az a… mutassa csak a profilját! Na, ne szégyenlősködjön már… Mutassa! Ne, ne azt, a másikat! Ja, áh, így jobban megnézve, mégsem… én tévedtem, ha megbocsát. Totális tévedés. Pont, mint a döntéseim. – elfojtott egy satnya, elfulladó nevetést. – Hát nem vicces?

A pultos kérdőn nézett rá, mire kitüntette a figyelmével, és rendelt egy italt. Sose gondolta, hogy egyszer egy lesz azok közül, akik egy bárpultnál ülve motyognak maguk elé, de ezt is sikerült megérnie. Amint a férfi letette elé az italt, és mellesleg megtudakolta, hogy kér-e még valamit, ő rákezdte. Nem tudta, vajon tényleg kimondta-e a szavakat, vagy csak akarta, hogy csak gondolta-e őket.

Majd én megmondom! Elmondom, mert valami azt súgja, hogy hallani akarja az igazat. Én mondom, ne nyisson ajtót senkinek, ha nem akarja, hogy a szél befújja a piszkot az életébe. Micsoda világ! Micsoda mocskok! Ha maga azt tudná! Szerintem még ők sem tudják, hogy mit akarnak igazán. És nem is óhajtják kideríteni. Dörgölőznek, aztán oldalba hugyoznak. Én meg annyira mélyen megélem az érzéseimet, hogy bármennyire is igyekszem elfojtani az elkeseredettségemet, a csalódottságomat, hogy a végén megkettőzött erővel, gejzírként tör a felszínre, megállíthatatlanul, leküzdhetetlenül, szégyen teljesen. Ilyennek képzelem azokat a zabálóversenyeket, ahol valaki szándékosan tolja magába, egyik falatot a másikra, hogy rossz nézni, nem hogy érezni a masszív anyagtömeget azon a meglehetősen szűk helyen, az erőltetett szenvedést. Hol magunkat kínozzuk, hol hagyjuk, hogy mások kínozzanak minket, mígnem a fojtogató érzés okán kiokádjuk a töméntelen mennyiségben benyelt kínt. Nem mintha az megkönnyebbülést hozna. A súlyoktól, amiket a lelkünkre helyeznek nem olyan könnyű megszabadulni, hiába is

próbáljuk felöklendezni, eltávolítani őket. Tapadnak, akár valami ragály. Talán a súlyok biztonságban, s egy helyben tartanak minket. Meghatározzák a kiindulópontot. Lentről, csak felfelé vezethet az út, gondolnánk, de van, hogy mások inkább csak jobban a földbe döngölnének. Csupa szív szeretetből, persze. Kétségek közt tartva. Én hagyom neked, mert remélem, ez jelent valamit. Ez a beteges dolog kettőnk között. Minden nap azon gondolkodom, talán ma lesz a napja, hogy azzal ébredsz, én is jelentek valamit. Hogy végre megélhetem, hogy valakinek – akárkinek – tényleg jelentek valamit. Ez a nap még nem jött el. S én csak várok. S közben azon töprengek, mikor lett rossz jónak lenni?

Zajlott az élet körülötte, mint egy film lassított jelenete, ahol ő volt az egyetlen mozdulatlan elem. A pultot támasztotta, és undorral vegyes szánalmat érzett maga iránt. Sosem szabadott volna kitennie a lábát a lakásból, nem hogy idáig jutnia.

Nem szoktam magamban inni. – jelentette ki. – Vagyis, ami azt illeti, szinte alig iszok. Most talán nehéz elhinni, de úgy igaz, mint, ahogy most itt ülök. Azt hiszem csak tudni akartam. Tudni, mégis mi olyan jó ebben? Ettől majd jobban érzem magam? Feldobottnak? Megvilágosulok? Elillannak a gondok? Jönnek majd a jobbnál jobb ötletek, hogy miként javíthatnék a helyzetemen? Mulatságos felvetés, ha belegondolunk. Erőn felüli érdemnek értékelném, ha egyáltalán a mosdót megtalálnám. Mégsem érzem, hogy lesüllyedtem a szintjükre, s minden bizonnyal sosem fogok, és talán pont ez az én bajom. Bántanak, mert nem tudom megérteni, miért ezt az utat választják maguknak. Azt hiszik a totális akaratvesztés a legrosszabb? Közel sem. A szinte észrevétlen, hétköznapinak mondható, kompenzáló, csendes ragaszkodás, amit nem is érzékelnek függésnek, pedig az állandósága teszi azzá, a rendszeresség. Beletelik egy kis időbe, mire az ember ráébred, hogy a szerette nem csak alkalmi lazuló, hanem a szükség rabja. Akkorra, mikorra már nehéz azt mondani, hogy ki-ki megy a maga útjára. Mire észbe kapsz, hogy a prioritások eltolódtak, s a személyed sosem lehetett fontosabb annál, már benne vagy a sűrűjében. Ismerős helyzet. Keressük az ismerőst, a megszokottat, mondják, vonzzuk azt, amin felnevelkedtünk. Ördögi kör. Nem hisszük, hogy jobb is jöhet, bár tudjuk, hogy van jobb. Ragaszkodunk a rosszabbhoz, mert mindig az volt jelen, s az biztos. Mi a garancia a jóra? A jobbra? Ha rosszabb is, de van, s miért is érdemelnénk jobbat? Ki szerint? Láttam megelégedni embereket a szeretetlen élettel.

Azt kívánom, bár úgy gondolnál rám, úgy tekintenél rám, ahogy én terád. Bár vágynál rám, úgy, ahogy én vágyok. Túl sokat kérek. Nem tudod megadni, amire szükségem van, mondod. Ami azt illeti, nem

erőlteted meg magad. Nem mered kitárni a szíved, vagy nem akarod. Szerettek valaha, drága? Mielőtt nem voltam is volt egy életed, s most, hogy itt vagyok, nem érted, hogy az életed részévé kell tenned. Szereted, hogy odaadó vagyok, hogy figyelek, hogy törődöm veled, szereted, ha fogom a kezed, szereted, ha hozzád bújok, szereted, ha kényeztetlek, szereted, ahogy rád borulok, szereted, ha bennem vagy, szeretsz mindent, amit együtt teszünk, amíg nem túl terhes, amíg nem akadályozlak, amíg nem vonlak el bizonyos dolgoktól, amíg nem követelem a jussomat. Az akarat gyengesége nem a képesség hiányossága. Ideje lenne felelősséget vállalnod, és azt mondani, NEM AKAROM, ahelyett, hogy NEM TUDOM. Mikor jön el az őszinteség ideje? Azt mondtad, nyugodtan legyek őszinte, legyek önmagam. Én őszinte voltam, s mit kaptam cserébe? Megbüntettél. Eltoltált magadról, mert rámutattam az igazságra. Valószínűleg úgy értetted, hogy ha nincs olyasfajta mondanivalóm, amit nem szívesen hallanál. Kinek az igazát mondhatom hát el? Inkább ellöksz, mint, hogy elgondolkozz. Hogy megembereld magad. Én viszem a keresztet, ha az kell. Tojásokon lépkedek, nehogy fel kelljen ébredned, nehogy számításba kelljen venned engem. Keresed bennem a hibát, hogy igazold a tétlenséged. Csakugyan kedvelsz? Magad mellett akarsz tudni? Szenvedek, mert számítasz, s mert nem számítok. Nem eléggé. A ki nem mondott, de megélt igazság fájdalma ez. Sosem leszek fontos, és hagyom, hogy megalázz, mert sosem voltam fontos. Hagyom, hogy a te szabályaid szerint játsszunk, s álomba sírom magam. Nap nap után, nem apad a könnyem. Ha minden könnyem aranyart érne, nem lenne több gondom az életben. Azt mondod, nem tudod megadni, amire szükségem van, de én beléd kapaszkodom, pedig igazad van. Nem tudod, vagy nem akarod, egyre megy, nem adod meg nekem, amire szükségem van. De vajon megérdemlem azt, amire szükségem van? Megdolgoztam érte? Valaki láttamozta? Valaki rábólintott, hogy az jár nekem? Hogy igényt tarthatok rá? Tégy, amit akarsz, mert mindig mások játékszere voltam. Csak ne mondd, hogy nem kellek. Hogy mehetek isten hírével.

Látta, amit ő nem akart látni. Amit jobb volt nem beismerni. Hisz, ha kimondjuk, hogy probléma van, az már állásfoglalás. Persze nem értette magát. Ez a hely ebből él. Jónak mondom, gondolta, a legjobb helyen.

Néha úgy éreztem, meg tudom menteni. Megmenteni magától. Hogy csak azért ivott, mert előttem nem volt szeretet az életében. Stabil szeretet. Teljes szeretet. Egészséges szeretet. Igaz szeretet. Őszinte szeretet. Ugyan ezzel nem volt egyedül. Mégis ki mondta azt a bolondságot, hogy a szeretet képes erre? Talán az. Talán igen, ha a megszokás, a

tompulás és mámor különös keveréke még nem mélyeztette bele a karmait olyan álságosan és feneketlenül valakibe. Régi emlékeim kéretlenül csörtettek be az életembe akkoriban, precízen letapasztott sebeimet mételyezték, felélesztve fájdalmaimat. Még mindig ugyanúgy sajgott, mint kölökként. Ugyanott fájt, és ugyanazért fájt. A régi fájdalmam rezonált az újjal, mintha ablakot nyitottam volna a múltra, ugyanazt a nyűglődést láttam, csak a kézbesítő változott. Szégyelltem magam, amiért hagytam, hogy valaki ezt tegye velem. Apa az más volt, bár bűnösebb. No, de ki állítja, hogy egy szülőnek kötelező szeretnie a gyerekét? Hogy könnyű szeretni őt? Hogy az olyan természetesen jön? Zsigerből? Fals propaganda. A hallgatás az igazi bűn. A megalkuvás. A szeretetet nem lehet erőltetni, kikövetelni, de kiállhatunk azért, ha a szívünk másért kiált. S akkor felidéztem, ami igazán fontos volt, s én hiányoztam arról a listáról. És ott volt a tompulás, és ott volt a mámor, és voltak a dalok, mint egy baljós név, Delilah, ahogy a hangfoszlányok átkúsztak a túlszobába, akár a sziréna, ami a bombariadót jelzi, tudtuk, apu nyomás alatt áll. Élt, s mi éltünk. Lélegeztünk, és ettünk – mit ettünk, zabáltunk, elfojtva a megvonást –, és tettük a dolgunkat, ki-ki a magáét, és felnőttünk, de nem mindannyian értünk, s nem egyformán lettünk bölcsebbek, s begyakoroltuk, megtanultuk a verseket, a leckéket, csak egymást nem tanultuk meg szeretni, sem elmondani, hogy gyűlölöm, hogy mekkora egy utolsó szar alak vagy, amiért inkább feladva a józan észt és jóérzést leiszod, és sajnálod magadat, miközben mindenki másról megfeledkezel. Valójában talán kiútat keresett, büntette magát, a gyávaságáért, a döntéseiért és a boldogtalanságáért. S ezzel minket is büntetett, hisz mi voltunk a bizonyítékai és tanúi mindennek. S mi hagytuk. Működtünk, funkcionáltunk, mézes-mázos diszharmóniában, és mint egy kakofóniánál, néha még nálunk is felcsendült egy-egy tűrhetőbb dallam. S valami íratlan, kimondatlan törvényként függött fejünk felett az intelem: Kérlek, tanulj meg csendben szenvedni. S megtanultam. Betakart minket a hallgatás. Mint egy engedetlen elsőáldozó, bűnös érzés volt érezni. Felismerni, felemlegetni régi sérelmeket, tetteket, fájdalmakat, amik megestek velem. Ami azt illeti, kimondani mindig nagyobb bűn volt, mint felismerni. Megtörtént? Sebaj, de ne reklámozd, akkor olyan, mintha meg sem történt volna. Hogy mered felemlegetni? Hogy mersz ezzel előhozakodni. Ez rossz fényt vet ránk, éreztették. Nem a bűn volt bűnös, csak beszélni róla, elismerni a létezését.

S most itt volt ő, a fickó, akit kedveltem, aki szerint elég szavakban szeretni, akinek számítok, mégsem érzem igazán, akin nem lehet kiigazodni, aki nem tudja, hogy gondja van az itallal, vagy akinek „nincs

gondja” az itallal, de én mindent tisztán látok. Zavar a biliben, ahogy mondani szokták, az van. A társasági élet, az a sör a haverokkal, s ha én nem vagyok fontos, megnyugtatásként közlöm, valójában ők sem azok. Eszközök, indokok arra, hogy hozzáférést biztosítsanak az itókához. Otthon inni az olyan lehangoló, már magad sem tudnád lemosni magadról a piás bélyeget, büszkén hangoztatod is, hogy odahaza nem iszol – hah! –, de eljárni az más, vagy másnak érződik, az társasági esemény. Sűrű járat az, mint a tejeskávéra evett szilva utáni hígfosás. Habár téged az sem tart vissza, ha a halálodon vagy. A kedvenc kocsmádért a világ végére, és még azon is túl elmennél, értem egy lépés is eggyel több, mint, amit hajlandó vagy megtenni. S ha megjegyzést merek tenni, ha elmondom, miként látom ezt, rögtön gonoszként lépek elő, ítélkezem, kritizálok. Valójában aprócska pontként cérnahangon muzsikálok, tudván jelentéktelenségemet. Nincs kiút a számomra. Vagy elárulom magam, vagy eltaszítasz. Megijedek – valóban ijesztő a hülyeségem –, s napokig engesztellek, csak mert nem hazudtam, s nem játszottam szerepet, mert egy pillanat erejéig ledobtam a szükség álarcát.

Tévedtem a szeretetet illetően. Hisz volt szeretet az életében. Az ital iránt táplált szeretete. Ragaszkodás volt a javából. S, hogy az nem szerette viszont, sőt mi több, csak ártott? Részletkérdés. Elhanyagolható apróság. Ehhez képest mit nyújthat egy hús-vér ember? Zavaró érzésekkel, elképzelésekkel, közeledéssel. Beleugrani olyan lenne, mint futóhomokba lépni. Berántana, magához szorítana, s nem engedne többet. Netán figyelmeztetés nélkül kiköpne magából. Félelmetes, még csak elképzelni is. Vajon milyen, mikor körbe ölel a szeretet? Valaki tudja? Maga? Ugyan. Valahol a hátsó traktusban még ő is vágyik a sosem tapasztalt biztonságra, hogy rábízhassa magát valakire, félelem nélkül, s ezért időről időre elképzeli, milyen lenne, lép egyet előre, de aztán ráeszmél, ezt a luxust ő nem engedheti meg magának – nem is akar megküzdeni érte –, s aztán rögtön kettőt hátra. A sosem lelt, és sosem lesz szeretet úszik el, ahogy eltaszít magától. Ott úszik a könnyeim árján. És erősnek lenni ebben a helyzetben – mert nem lehet nem annak lenni, sziklaként kell helytállni – embert próbáló feladat. S minek próbálkozzon az ember újra és újra? Csöbörből vödörbe, vagy inkább mondjam, hogy gödörből gödörbe? Igen, mintha mások ásnák meg a sírt nekünk, amibe álságos szavakkal simogatva fektetnek minket, nyugtatgatva, hogy minden a lehető legnagyobb rendben lesz. Aztán egy idő után már nem is nyugtatgatnak. Jön a föld, s jön a sötétség.

A pincér ujjával a pohara felé mutatott. Érezte, talán elragadtatta magát. Majd a férfi egy tiszta szalvettát tartott felé, kezével kotró

mozdulatokkal követve, hogy használatra ösztönözze. Csak bámulta egy pillanatig, elhagyta eme univerzumot, azt kívánta, bár egy másik felé tartana, fénysebességgel, gyorsabban, mint azt felfogni képes.

– Ember, a taknyod csorog a söródbe, a könnyeddel egyetemben. Nem a legjobb ízesítő. Szedd rendbe magad.

Az orrához emelte a szalvétát, azon kisdedekhez hasonlóan, akik épp csak most tanulnak meg gondoskodni magukról. A papír hamar felitta a váladékot, habár ez nem sokat javított az ábrázatán. Ugyanaz a szánalomraméltó elkeseredettség. Legalább otthon esnél szét, hogy ne szégyenítsd így meg magad, olvasta le a pincér arcáról. Siratta már magát eleget otthon, csendes magányában, farkasszemet nézve elmosódó arcképével, a hideg falak ölelésében, gondolta. Hogy ez a jelenet miért ismétli folyton önmagát, arról halvány fogalma sem volt, vagy csak bizonytalan sejtései. Nem akart utat engedni, bedőlni nekik, nehogy azt a képzetet táplálja, hogy ez valami olyasmi, amivel kénytelen-kelletlen meg kell birkózni, most, s élete hátralevő részében. Minden szívet tépő próbálkozás távolabb taszította egy újabbtól, vissza a láthatatlan burokba, az önmagával fennálló szövetségbe. Ez nem puszta védekezés volt. Ha nem lehet önmaga, hát ki legyen? Ha mindig idomulni kell, mikor törik meg végleg? Vajon tényleg ennyire borzalmas? Hát nem volt alaptalan, hogy nem szerették? Miért van az, hogy minden egyes próbálkozás egyre messzebb viszi attól, hogy elhiggye valóban szerethető?

– Még egyet! Legyen szíves.

– Nem lesz sok a jóból?

– Ami azt illeti, ez nem a legjobb. Távolról sem. A szarból is megárt a sok, nem tudja?

– Nagyon úgy tűnik… de máris adom…

– Abból árt csak meg igazán, nincs igazam? – horkantott fel nevetésbe fulladva.

A férfi vállat vont, és letette elé az italt. Fixírozta a nedűt, melyet őszintén szólva, egyáltalán nem kívánt. Rosszullét környékezte, ha csak ránézett, és ez ki is ült az arcára. Ezzel megállapítást nyert a kérdése.

– Csak azt nem tudom, hogy minek iszik, aki nem bírja. – nyammogta a szavakat az orra alatt.

– Hogy egy magafajta kocsmai alkalmazott elsüthesse a bölcsességeit. Mindig mondtam, hogy a jó szívem fog egyszer a sírba vinni.

Az asztalra dobta a konyharuhát, amivel a pultot nyalta föl, és rákapta tekintetét.

– Valahogy az az érzésem, hogy ezt a munkát nem magának találták ki, és ezt Ön is tudja.

– Nem mondja? Na ki most a napkeleti bölcs? – motyogta, ahogy visszafordult az italos fal felé.

A java már oda, neked nem a gazdag, ízletes hús kell, az már a múlté, mindössze a héj. Héj lettem a kedvedért, apróvá zsugorodtam, lök egyet a szél, és arrébb fúj, csak lesek valódi önmagam után. Hát nem furcsa, hogy valaki ezt az üreges, száraz szemétre valót kedveli? Amíg eltöltelek, míg neked folyik a mennyei nedű, s tart a lakoma, nem számít az ára. Igaz, kérem, valahol tartsunk már egy kis mértékletességet, az én kontómra megy a te dőzsölésed. Mint a kiszikkadt tavak medre, még a madarak is szánakozva vitorláznak el felettem. A pusztítás a te valódi mesterséged, és nem állsz meg magadnál, kéjes élvezettel kínzol másokat, s közben játszod az ostobát, mint, aki képtelen felfogni a tettei következményeit. Szeretted magad valaha? Akkor nem lennél önmagad legnagyobb ellensége. Én maradtam. Miattad. Még akkor is, mikor úgy éreztem, úgy bánsz velem, mintha épp akkor vakartál volna le a cipőd sarkáról. Túl sokáig maradtam, mert én se vagyok teljesen ép. De még egy kómás is magához térhet. Úgy tarolt le minap a megvilágosodás, mint egy tehervonat. Ahogy a gáton keletkező apró repedések fokozatosan terjeszkednek, ahogy a hajszál vékony erek behálózzák azt, és végül összeérve a leggyengébb ponton elroppannak, majd áttörik, elárasztják az alattuk elterülő világot, így fakadt ki belőlem a maradék genny is. Összeállt a kép, és ez volt a legédesebb felismerés. Téved, ha azt hiszi, boldogtalan vagyok, sajnálom, ha ezt a benyomást keltettem a szómenésemmel. Nem, csupán kimerültem. Mint egy maratonista. Még ők is pihennek két futás között. Nem maradt semmi, amit adhatnék, nincs több dínomdánom és tivornya. Ez a kút már nem oltja a szomjat. De van holnap. Holnap is felkelek, és menetelek tovább. Méregtelenítettem. Persze, hogy jobban érzem magam, hiszen vége a vérszívásnak, kifolyatták minden vérem. Végre éteri nyugalom szállt meg. Hogy magam lehetek megint, hogy ismét én lehetek, igazán önmagam, a leg-megnyugtatóbb érzés. S, hogy őt már számításba se veszem, hogy ő rá nem is emlékszem már, arra, hogy valaha is létezett, természetes reakciónak, s elégtételnek érződik, felszabadító a hosszas szolgaság után. Drága a tanulópénz, mégis megéri az árát. A túl késő, a túl bonyolult vagy a lehetetlen sose volt része a szótáramnak. Megállíthatatlannak tartanak, egy valódi dinamónak, ha a mozgás meg is akad, azért sose szűnik meg örökre.

Azzal a lendülettel meg is indult, majd megtorpant, amint pénztárcájához nyúlt, hogy rendezze a cechet.

– Egyszer mindent ki kell próbálni az életben, de ez a bohóckodás nem nekem való. Drága egy brúzolás lesz ez.

Amint kitámogatták, s az ajtóban elengedték, egy kézzel megkapaszkodott, majd visszafordult:

– Ami a klotyó papírt illeti… már úgy értem a szalvétát – helyesbített – köszönöm szépen!